

**Smiltenes vidusskolas
KARJERAS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA
2025.-2030. gadam**

Karjeras programmas vispārīgs apraksts:

Karjeras izglītība ir Smiltenes vidusskolas izglītības un audzināšanas darba sastāvdaļa. Tās īstenošanā ir iesaistīts viss skolas personāls, tie sadarbojas karjeras atbalsta pasākumu īstenošanā atbilstoši savai profesionālajai kompetencei.

Karjeras izglītības īstenošana Smiltenes vidusskolā tiek īstenota, balstoties uz Smiltenes vidusskolas Attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm, Karjeras izglītības programmas un Audzināšanas programmas pamata.

Karjeras izglītības programma ir skolas reglamentējošs dokuments, kas nosaka karjeras izglītības mērķus un uzdevumus, tajā aprakstīta karjeras izglītības satura īstenošana (formas, metodes, sasniedzamie rezultāti), tā integrēšana mācību saturā, audzināšanas darbā. Karjeras izglītības programmai ir ieteikuma raksturs, to var izmantot ikviens pedagogs, klases audzinātājs savā darbā ar jebkuru klasi un skolēnu, ievērojot vecumposmu intereses un vajadzības.

Karjeras izglītības programmas mērķis ir nodrošināt vienotu izpratni par karjeras attīstības atbalsta sistēmu, tās komponentiem un īstenošanu izglītības iestādē. Karjeras izglītība ir harmoniski jāintegrē visā izglītības procesā, lai nodrošinātu plānotu un pēctecīgu pasākumu kompleksu, kas palīdzētu jauniešiem noteikt savas karjeras izglītības vajadzības, apzināti izvēlēties līdzekļus savas karjeras plānošanai, izmantojot izglītības procesa un programmas piedāvājumu.

Pastāvot vienotai izpratnei par karjeras attīstības atbalsta būtību, ietvaru un sistēmas dalībnieku lomām, sadarbības procesā veidojas Smiltenes vidusskolas karjeras attīstības atbalsta īstenošanas modelis, ko ietekmē teritoriālie, finansiālie un citi faktori.

Karjeras programmā raksturotas sistēmā iesaistīto dalībnieku lomas un atbildība efektīva karjeras attīstības atbalsta īstenošanā.

Karjeras programmā izmantotie termini:

Karjera- izglītības, darba un privātās dzīves mijiedarbība cilvēka mūža laikā.

Karjeras izglītība- izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei.

Karjeras attīstības atbalsts- pasākumu kopums, kas ietver informācijas, karjeras izglītības un individuālo konsultāciju pieejamību izglītojamajiem karjeras mērķu noteikšanai un plānošanai, izdarot izvēli saistībā ar izglītību un darbu.

Karjeras vadības prasmes- prasmju kopums, kas indivīdiem (un grupām) nodrošina strukturētus veidus, kā apkopot, analizēt, sintezēt un organizēt ar sevi, ar izglītību un ar nodarbinātību saistīto informāciju, kā arī attīsta prasmes pieņemt un īstenot lēmumus un karjeras maiņu. Karjeras vadības prasmes ir dzīves, mācību, apmācības un darba prasmes, kas cilvēkiem ir jāattīsta, lai varētu efektīvi veidot savu karjeru.

Karjeras konsultācijas/ Konsultēšana- mijiedarbība starp karjeras konsultantu un indivīdu, lai palīdzētu indivīdam atrisināt noteiktu problēmu vai jautājumu. Karjeras konsultēšana ietver aktīvu indivīda stāstījuma uzklauššanu, sapratnes, cieņas un iekļautības izrādīšanu, karjeras mērķu noskaidrošanu un palīdzēšanu karjeras lēmumu pieņemšanā. Karjeras konsultēšana galvenokārt notiek individuāli, bet to var veikt arī grupā.

Mūžilgs karjeras atbalsts ir sistēmisks darbību kopums, kas jebkura vecuma indivīdiem jebkurā dzīves posmā ļauj noteikt un apzināties savas spējas, prasmes un intereses, pieņemt apzinātu lēmumu par izglītību, apmācību un nodarbošanos, kā arī vadīt savu dzīves ceļu mācībās, darbā un citos apstākļos, kur šīs spējas un prasmes tiek apgūtas un/vai izmantotas.

Programmā ir ievēroti normatīvie akti un vadlīnijas, kas reglamentē karjeras izglītības īstenošanu:

- Izglītības likums:

- Izglītības likuma 17. panta „Pašvaldību kompetence izglītībā” trešās daļas „Republikas pilsētas pašvaldība un novada pašvaldība” 15.punkts „Nodrošina bērnu un jauniešu karjeras izglītību”;
- Izglītības likuma 30.panta „Izglītības iestādes vadītājs” trešā daļa „Izglītības iestādes vadītājam ir pienākums nodrošināt izglītības iestādē piekļuvi bibliotekāriem, informācijas un karjeras attīstības atbalsta pakalpojumiem”;
- Izglītības likuma 55.panta „Izglītojamā tiesības: Izglītojamam ir tiesības” 3.punkts „Saņemt bibliotekāros, informācijas un karjeras attīstības atbalsta pakalpojumus”
- Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- ANO Konvencija par bērnu tiesībām;
- Ministru kabineta 24.11.2009. noteikumi Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos; Ministru kabineta noteikumi Nr.259 Rīgā 2013. gada 21. maijā (prot. Nr.30 17.§) Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra noteikumos Nr.1338 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”;
- Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumu Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”;
- Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumu Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem”;
- Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība” prasībām.
- "Klases stundu programmas paraugs", VISC;
- “Vadlīnijas karjeras attīstības atbalsta īstenošanai vispārējās, speciālās un profesionālās izglītības iestādēs” izstrādātas, vadoties no ESF projekta “Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs” gaitā gūtās pieredzes, VIAA.
- "Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāna paraugs vispārējās vidējās izglītības iestādēm 2019" izstrādāts, vadoties no ESF projekta “Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs” gaitā gūtās pieredzes, VIAA.
- Ministru kabineta 2020. gada 6. oktobra noteikumus Nr. 618 "Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru, citu Izglītības likumā noteiktu institūciju un izglītības programmu akreditācijas un izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas kārtība".
- Ministru kabineta 2015. gada 30. decembra noteikumi Nr. 821 “Karjeras izglītības īstenošanas plāns valsts un pašvaldību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs 2015.-2020.gadam”.

Karjeras izglītības mērķis, pamatprincipi, uzdevumi un īstenošana Smiltenes vidusskolā:

Karjeras izglītības mērķis ir organizēt izglītības procesā integrētus pasākumus, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākas izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei.

Karjeras izglītības īstenošana tiek balstīta uz karjeras izglītošanas pamatprincipiem:

- *Karjeras izglītība ir izglītības sastāvdaļa*- karjeras jautājumi tiek integrēti gan mācību saturā ik vienā mācību priekšmetā, gan audzināšanas darbā. Kā gala rezultāts ir, ka visi skolēni augstākā vai zemākā līmenī pārvalda karjeras vadības prasmes, jo jebkurā mācību stundā skolēns attīsta jebkurai profesijai noderīgas prasmes.

- *Karjeras izglītība ir visas izglītības iestādes atbildība*- karjeras izglītību integrē mācību saturā visi mācību priekšmetu pedagogi kā arī klašu audzinātāji klases stundās un ārpusstundu pasākumos;
- Realizējot karjeras izglītību tiek ievērotas vecumposmu intereses un vajadzības- īstenojot karjeras izglītības saturu, pielietojot metodes tiek ņemtas vērā ne tikai skolēna atbilstošais vecumposms, bet arī karjeras izglītība tiek īstenota kā skolēnam personīgi nozīmīgs process, jo tiek respektētas gan skolēna vecumposma īpatnības, gan arī skolēna individuālās vajadzības;
- *Mērķi- objektīvi un sasniedzami*- mērķi un uzdevumi tiek izvirzīti katram skolēnam īstenojami un sasniedzami atbilstoši viņa spējām un/vai viņa un vecāku vajadzībām;
- *Karjeras pasākumi tiek orientēti uz zināšanu, prasmju, vajadzību, vērtību un tikumu apguvi*- karjeras izglītības centrā ir skolēnu pašizziņa un vērtību sistēma, lai skolēns pazīstot sevi, spētu patstāvīgi pieņemt lēmumus, spētu plānot savu ikdienu un realizēt savus nākotnes nodomus.

Karjeras izglītības uzdevumi:

- *Palīdzēt skolēniem pilnveidot sevi:*
 - izprast sevi un novērtēt savas stiprās un vājās puses;
 - izveidot elastīgu skatījumu uz dzīvi un reālistiskas gaidas attiecībā uz savu karjeru;
 - attīstīt prasmes un attieksmes, kas palīdzēs veidot karjeru, piemēram, pašapziņa, pašpaļāvība, pašorganizētība, prasme prezentēt sevi un savu veikumu, mērķu izvirzīšana un darbību plānošana mācību un personīgajā dzīvē, lēmumu pieņemšana;
 - analizēt savu personīgo pieredzi, intereses, dotumus, iemaņas un spējas, vērtības, mērķus, personīgās īpašības, lēmumus, sasniegumus.
- *Motivēt un palīdzēt izpētīt karjeras iespējas:*
 - izprast izmaiņas sabiedrībā un kā tās ietekmē karjeru attīstību;
 - izpētīt dažādas karjeras pieredzes un iespējas to veidošanai;
 - izpētīt un izvērtēt darba tirgu, nodarbinātības un profesiju, izglītības un apmācības iespēju attīstības tendences;
 - salīdzināt un samērot personīgos sasniegumus un īpašības ar tiem sasniegumiem un īpašībām, kas ir nepieciešamas konkrētai tālākai karjerai/mācībām/studijām;
 - piedalīties darba izmēģinājumos/praksēs/Ēnu dienās;
 - uzzināt, kur un kā iegūt vajadzīgo informāciju, resursus un palīdzību;
 - gatavoties pārejai no mācībām uz darba dzīvi un/vai uz tālākām mācībām/citu darbu;
 - izpētīt un pārdomāt savas personīgās un sabiedrības vērtības, uzzināt, kādas prasības izvirza darba devēji, kādas prasmes un personīgās īpašības palīdz noturēties darba tirgū.
- *Palīdzēt plānot un vadīt savu karjeru:*
 - apgūt karjeras vadības prasmes;
 - noteikt savas vajadzības;
 - pilnveidot savas zināšanas un prasmes;
 - apzināties informācijas ieguves un konsultēšanas iespējas;
 - veidot savu personīgās karjeras plānu;
 - attīstīt pieņemto personīgo lēmumu plānu īstenošanas prasmes;
 - veidot izpratni par karjeras saistību ar sasniegumiem izglītībā un mūžizglītību.

Karjeras izglītības īstenošanas procesā aptveramās cilvēka dzīves jomas:

- *Darbs*- „Plašākā nozīmē- cilvēka mērķtiecīga darbība materiālo un garīgo vērtību radīšanai.”. Cilvēkam ir svarīgi apzināties sava darba lietderīgumu, jo

gandarījumu spēj sniegt tāds darbs, kurš cilvēkam ir interesējošs un patīkams. Nozīmi darbam piešķir cilvēka spēja realizēt savus resursus. Vienlīdz svarīgi ir darba garīgais lietderīgums un finansiālais nodrošinājums.

- *Ģimene*– esot vienai no svarīgākajām dzīves jomām, cilvēkam tai ir jāvelta pēc iespējas vairāk laika. Tādejādi ģimenes un savstarpējo attiecību veidošana un uzturēšana ir svarīgs ieguldījums turpmākajai karjerai un sabiedrības nākotnei. Ģimene, kā atbalsta funkcija, ļauj cilvēkam pilnvērtīgi darboties profesionālajā sfērā.
- *Brīvais laiks*– brīvā laika pavadīšana sniedz iespēju cilvēkam iegūt prieku un enerģiju turpmākajam darbam, kā arī sniedz iespēju socializēties. Nereti brīvā laika pavadīšanas veidi sniedz iespēju cilvēkam realizēt sevi tajās jomās, kuras neizpaužas darba vidē.
- *Garīgums*– sniedz iespēju cilvēkam pilnveidot sevi garīgai izaugsmei. Katra cilvēka nepieciešamība ir iepazīt un pilnveidot sevi un izzināt pasauli. Katram cilvēkam šis izziņas veids var būt atšķirīgs.
- *Pilsoniskums*– cilvēks kā sociāla būtne izjūt vēlmi un nepieciešamību apzināties sevi kā sabiedrības sastāvdaļu, it sevišķi 21. gadsimtā. Nereti veids, ka cilvēki savi izpauž ir veicot dažādas pilsoniskas aktivitātes ar mērķi uzlabot apkārtējo sabiedrību. Jāpiemin, ka nav svarīgi vai cilvēks realizē sevi kā sabiedrības daļu piedaloties nevalstisku vai labdarības organizāciju darbībā, vai arī iesaistoties pašvaldības, valsts vai globāla mēroga pārvaldes darbībā. Svarīgi ir cilvēka, pilsoņa vēlme, varēšana un spēja darīt to brīvprātīgi. Brīvprātīga iesaistīšanās sniedz gandarījumu, pilnveido nacionālo identitāti un patriotiskumu.

Karjera ir personības mērķtiecīgs, jēgpilns visas dzīves gājums, kurā summējas visas indivīda dzīves lomas, brīvā laika aktivitātes, mācības un darbs. Ikvienam cilvēkam ārpus darba un ārpus ģimenes ir nepieciešams laiks, kuru veltīt sevis bagātināšanai, pilnveidošanai un attīstībai.

Īstenojot Karjeras izglītības programmu, svarīgi ņemt vērā trīs būtiskus nosacījumus skolēna personības pilnveidē:

“*Ko es GRIBU?*”– intereses, vēlmes, centieni, būtiskais dzīvē un darbā. Cilvēkiem mēdz būt plašs interešu loks, un ir visai grūti izšķirties, kuru no savām interesēm izvēlēties profesionālajai realizācijai, bet ko atstāt kā vaļasprieku. Lai pieņemtu pareizo lēmumu, nepieciešams izzināt potenciālās darbības virziena/profesijas saturu, nodarbinātības iespējas, darba pienākumus un apstākļus.

“*Ko es VARU?*”– prasmes, zināšanas, spējas, īpašības, stiprās puses, kā arī veselības stāvoklis. Kad ir noskaidrotas profesionālās intereses, svarīgi saprast, vai cilvēkam piemīt šīm interesēm atbilstošas spējas. Spējas vispilnīgāk atklājas un attīstās tieši darbībā – mācībās vai jau praktiskā darbā.

“*Ko VAJAG sabiedrībai?*”– profesijas un kompetence, kas konkrētajā vietā un laikā darba tirgū ir un tuvākajā nākotnē varētu būt pieprasītas. Izvēloties izglītības virzienu atbilstoši savām interesēm un spējām, ir jāuzzina arī tas, kādas zināšanas un prasmes (kompetences) var apgūt, mācoties/ studējot programmās, ko piedāvā konkrētas izglītības iestādes. Jāapzinās, ka profesijas mainās (attiecināmi arī kompetences konkrēto darba uzdevumu veikšanai), tāpēc ir jābūt gatavam arī turpināt mācīties.

Karjeras izglītības saturs:

Karjeras izglītības programmas apguves organizācijas pamatnosacījums ir īstenot karjeras izglītību tā, lai skolēns iegūtu gan zināšanas konkrētā izglītības jomā (pašizpēte, karjeras izpēte, karjeras plānošana un vadība) un formā (mācību priekšmetu stunda, klases stunda, konsultācijas, ārpusstundu pasākumi, ekskursijas), gan universālas, vispārējas prasmes, kas palīdzētu rīkoties iepriekš zināmās un jaunās dzīves situācijās.

Katra karjeras izglītības joma– pašizpēte, karjeras izpēte un karjeras plānošana un vadība– ietver vairāku mācību priekšmetu un audzināšanas darba saturu:

- Pamatjoma “*Pašizpēte*” ietver šādas saturiskās tēmas:
 - mana identitāte, paštēls, rakstura īpašības (kāds es esmu?);

- manas intereses, hobiji, spējas, talanti, brīvais laiks (ko man patīk un padodas darīt?);
- mana ģimene, tās loma, tradīcijas;
- attieksmes un vērtības;
- sevis iepazīšanas un izpētes veidi, to sasaiste ar iecerēto profesiju,
- pašnovērtēšana un pašaudzināšana (tādu spēju un rakstura iezīmju attīstīšana, kuru trūkst, lai sasniegtu vēlamā);
- mana veselība un nākotnes nodomi;
- mācīšanās prasmes, mācību sasniegumi, to saistība ar nākotnes nodomu īstenošanu.
- Pamatjoma “*Karjeras izpēte*” ietver šādas saturiskas tēmas:
 - darba nozīme cilvēka dzīvē (pašrealizācija un labklājība);
 - populāras un sabiedrībā augstu vērtētas profesijas, profesiju daudzveidība;
 - vecāku darba dzīve;
 - informācijas avoti un izglītības pasaules pētīšana;
 - izglītības veidi un līmeņi, dažādas izglītības iestādes;
 - profesionālā kvalifikācija un tās ieguve;
 - darba un karjeras tendences vietējā, valsts un starptautiskā mērogā;
 - darba likumdošana, darba drošība;
 - pašnodarbinātība.
- Pamatjoma “*Karjeras plānošana un vadība*” ietver šādas saturiskas tēmas:
 - lēmumu pieņemšana karjeras plānošanai;
 - dažādu faktoru ietekmes analīze (ģimene, skola, draugi, sabiedrība, finanšu iespējas u.c.);
 - dažādu karjeru pozitīvie un negatīvie aspekti;
 - ko darīt, kad negribas darīt;
 - kad viss nenorit tā, kā plānots;
 - mani nākotnes mērķi un to sasniegšanas plāns (īstermiņa un ilgtermiņa plānošana);
 - pārmaiņas manā dzīvē;
 - sevis prezentēšana (t.sk. pozicionēšana darba tirgū);
 - saskarsme, prasme sadarboties, risināt problēmas un konfliktus;
 - mūžizglītības loma karjeras plānošanā un vadībā.

Karjeras izglītība tiek īstenota, izmantojot dažādas darba organizācijas formas, karjeras izglītības saturu integrējot mācību priekšmetu stundās, klases stundās, individuālajās un grupu nodarbībās, ārpusstundu pasākumos, individuālās karjeras konsultācijās. Papildus metodiskie paņēmieni apskatīti pielikumā Nr.3.

Karjeras izglītības monitorēšana:

Skolēnu sasniegumi karjeras izglītībā tiek vērtēti īsi rakstiski vai mutiski raksturojot skolēnu mācību darbību, darba stilu, attieksmi un izaugsmes dinamiku zināšanu, prasmju/kompetenču, attieksmju apguvē un izmantojot pašvērtējumu katrā mācību priekšmetā un klases stundās.

9.klašu un 12.klases audzinātāji pēdējā mācību gada laikā īsteno papildus karjeras atbalsta pasākumus- motivē doties uz karjeras individuālajām konsultācijām, organizē tikšanās ar karjeras konsultantu, organizē citus skolēnu vajadzībām atbilstošus karjeras atbalsta pasākumus. Līdz nākošā mācību gada sākumam iesniedz informāciju par Smiltenes vidusskolas absolventu tālākajām gaitām. Iegūtā informācija tiek izmantota vidusskolas posma izvēles grozu veidošanai.

Smiltenes vidusskolā, atbilstoši pieejamajiem resursiem tiek tarificēts pedagogs karjeras konsultants, kurš plāno un koordinē karjeras izglītības atbalsta pasākumus atbilstoši skolas izvirzītajām prioritātēm, slodzei un darba plānam konkrētajam mācību gadam.

Pedagoga karjeras konsultanta sadarbība Smiltenes vidusskolā norit ar <https://www.viaa.gov.lv/lv/media/16691/download?attachment> 6.lpp. shēmā attēlotajiem sadarbības partneriem, kur katram karjeras izglītības īstenošanā iesaistītajam ir sava loma.

Klases audzinātājs, uzsākot mācību gadu, plāno un organizē klases audzināšanas darbu, balstoties uz ieteiktajām tēmām, t.sk. karjeras izvēles tēmām (skatīt pielikumu Nr.2.).

Sagatavoja: Laura POPE, pedagogs karjeras konsultants

Plānotie skolēnu sasniegumi karjeras izglītībā Smiltenes vidusskolā

1.-3.klasei

Pašizpētes prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
-) Skolēns prot stāstījumā nosaukt savus dotumus, sasniegumus, intereses un vajadzības. -) Skolēns spēj pašvērtēt savu darbību un sasniegumus. -) Skolēnam ir izpratne par savu mācīšanās procesu un dienas kārtību, tās nozīmi cilvēka dzīvē.	-) Skolēns atpazīst profesijas, ir ieguvis zināšanas un priekšstatu par dažādām profesijām. -) Skolēns atceras informāciju, uzdodot jautājumus par darba pasauli un prot vienkārši prezentēt iegūtās atbildes. -) Skolēns prot nonākt pie vienkāršiem secinājumiem par dažādu profesiju saturu. -) Skolēns izprot atalgojuma būtību un naudas plūsmu no nopelnītā līdz iztērētajam.	-) Skolēns pēc skolotāja dota parauga prot pamatot, kuri nodarbošanās veidi viņu interesē, lai pēc kritērijiem izvērtētu savu piemērotību konkrētai darbības jomai. -) Skolēns izprot, kādā veidā attīstās viņa iemaņas un prasmes, kur tās var pielietot dzīvē.

4.-6.klasei

Pašizpētes prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
-) Skolēns prot stāstījumā atklāt savus dotumus, sasniegumus, intereses un vajadzības. -) Skolēns izprot pašorganizācijas nozīmi. -) Skolēns spēj pašvērtēt savu darbību un sasniegumus. -) Skolēns saprot, kā viņa mācīšanās paņēmieni ietekmē sasniegumus un pašizaugsmi.	-) Skolēns prot vizualizēt un strukturēt informāciju par profesiju saturu, prot apspriest un apkopot informāciju par profesijām, prot veikt nelielus pētījumus, aptaujas, intervijas. -) Skolēns spēj izveidot profesiju grupas pēc to pazīmēm. -) Skolēns spēj raksturot atšķirības starp fizisku un garīgu darbu.	-) Skolēns saskata saistību nākotnes profesijas izvēlē un savu talantu un prasmju apzinātā attīstībā. -) Skolēns spēj apsvērt dažādas iespējas un koriģēt vai mainīt savus lēmumus. -) Skolēns izprot skolas un ārpuskolas pasākumu vērtību, jēgpilnu brīvā laika pavadīšanas nozīmi nākotnes lēmumu pieņemšanā.

7.-9.klasei

Pašizpētes prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
-) Skolēns prot salīdzināt savas individuālās rakstura iezīmes ar izvēlētajā profesijā nepieciešamajām. -) Skolēns prot identificēt un analizēt savas vērtības, pieredzi un vajadzības. -) Skolēns izprot atbildības un attieksmes nozīmi savā un citu cilvēku dzīvē.	-) Skolēns prot saskatīt dažādu profesiju pozitīvos un negatīvos aspektus. -) Skolēns prot atrast informāciju par pieprasītākajām un izzūdošajām profesijām. -) Skolēni izprot veselības nozīmi karjeras izvēlē, apzinās dažādu profesiju darba apstākļu ietekmi uz savu veselību. -) Skolēns prot izmantot pieejamos resursus informācijas iegūšanai par darba pasauli.	-) Skolēns prot izvēlēties savām interesēm atbilstošāko profesiju un salīdzināt savas individuālās zināšanas, rakstura īpašības un prasmes ar tām, kas ir nepieciešamas izvēlētajā darbības jomā. -) Skolēns prot sastādīt rīcības plānu karjeras iespēju realizēšanai, prot paskaidrot, kā realizēs šo plānu. -) Skolēns izprot laika plānošanas nozīmi. -) Skolēns mācās apzināti, lai sasniegtu tālākizglītības mērķi.

10.-12.klasei

Pašizpētes prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
-) Skolēns prot veidot savu paštēlu un prezentēt to, ievērojot toleranci un pielietojot emocionālo inteliģenci. -) Skolēns apzinās savu karjeras vadības prasmju stiprās puses un trūkumus. -) Skolēns izmanto pašizpētes metodes, lai realizētu personīgo potenciālu. -) Skolēns izprot sava dienas režīma, laika plānošanas un lēmuma pieņemšanas prasmju saistību ar veiksmīgu karjeru. -) Skolēns prot pašvērtēt savu darbību, pamatojoties uz savu fizisko un garīgo dotumu un vajadzību izpēti.	-) Skolēns spēj atrast un izmantot atbilstošus informācijas avotus par karjeras iespējām. -) Skolēns izprot savu esošo un iespējamo perspektīvo vietu izglītības sistēmā Latvijā vai ārvalstīs, prot analizēt un salīdzināt izglītības sistēmas. -) Skolēns spēj izmantot zināšanas par darba pasauli un ārpuskolas pasākumus gūto pieredzi, lai paplašinātu savas karjeras iespējas. -) Skolēns spēj izprast sabiedriskās dzīves un darba tirgus pārmaiņas un novērtēt nepieciešamību pielāgoties jaunajiem apstākļiem. -) Skolēns spēj formulēt savas izglītības iespējas pēc pamatizglītības iegūšanas. -) Skolēns izprot darba meklēšanas un darbā pieteikšanās stratēģijas.	-) Skolēns prot izvēlēties un izmantot atbilstošas mērķu uzstādīšanas un lēmumu pieņemšanas metodes. -) Skolēns prot salīdzināt vairākas iespējas, kā kritērijus izmantojot personisko pieredzi un informāciju no dažādiem avotiem. -) Skolēns izprot pašnodarbinātības un nodarbinātības priekšrocības un trūkumus. -) Skolēns prot kritiski izvērtēt savu piemērotību izvēlētajai profesijai. -) Skolēns spēj argumentēti diskutēt par izvēlētais profesijas pozitīvajiem un negatīvajiem aspektiem, balstoties uz iegūto un analizēto informāciju. -) Skolēns prot sastādīt rīcības plānu un alternatīvas karjeras iespēju realizēšanai.

Ieteicamie klases stundu temati, stundu tēmas un plānotie sasniedzamie rezultāti

1.-3.klašu grupa

(1.kl.- 2 st., 2.kl.- 2 st., 3.kl.- 2 st.)

Nr.	Stundu temati	Stundu tēmas	Plānotais sasniedzamais rezultāts
1.	Profesiju daudzveidība. Manu vecāku, ģimenes locekļu darbs.	Manu ģimenes locekļu darbs.	Zina, kur un par ko strādā vecāki un citi ģimenes locekļi.
2.	Mani pienākumi ģimenē. Mani vaļasprieki. Mana sapņu profesija.	Mani ikdienas darbiņi. Pienākumi ģimenē. Manas intereses pulciņos.	Gūst priekšstatu par ikdienas darbu un interešu saistību ar profesijām, gūst izpratni par to dažādību.
3.	Dienas režīms.	Mans dienas režīms.	Prot izplānot savu dienas režīmu un tam sekot.
4.	Mācības- skolēna darbs.	Mācības- pienākums un atbildība.	Apzinās savu galveno pienākumu mācīties.
5.	Karjeras vīzija.	Kas man jāprot manā sapņu profesijā? Kādas prasmes es apgūstu skolā?	Mācās domāt par savu nākotni, iepazīstot dažādas profesijas, apgūst darba prasmes.

4.-6.klašu grupa

(4.kl.- 3 st., 5.kl.- 3 st., 6.kl.- 3 st.)

Nr.	Stundu temati	Stundu tēmas	Plānotais sasniedzamais rezultāts
1.	Es un mani dotumi.	Vislabāk es protu ... Manas intereses. Manu spēju un talantu prezentācija.	Apzinās savas stiprās un vājās puses, kā arī savas intereses, spējas.
2.	Mani darba ieradumi. Sadarbības prasmes.	Mana dienas režīma proporcijas (mācības, vaļasprieki, atpūta).	Prot plānot savu dienas režīmu, ievērojot savas un citu intereses un iespējas.
3.	Brīvais laiks un tā izmantošana	Mūsu klases hobiji (vaļasprieki). Pulciņi skolā. Interešu izglītība pilsētā . Brīvais laiks un lietderīga tā pavadīšanas iespējas.	Izzina un izmanto daudzpusīgas lietderīga brīvā laika pavadīšanas iespējas, atrodot savām spējām un vēlmēm atbilstošāko.
4.	Mācīšanās prasmes un sasniegumi	Vai es mācos tik, cik spēju?	Mācās dokumentēt savus sasniegumus. Apzinās zināšanu nozīmi nākotnē, spēj sevi motivēt mācību darbam un cenšas sasniegt savām spējām

			atbilstošus rezultātus.
5.	Profesiju daudzveidība, prestižs un pievilcība.	Profesiju veidi. Profesiju prestižs un nepieciešamība. Profesiju pieprasījums manā pilsētā/novadā.	Izprot profesiju veidus un tajās veicamo darba specifiku: fizisks – garīgs darbs, darbs telpās – darbs ārā u.tml. Izprot dažādo profesiju lomu sabiedrības dzīvē un veido priekšstatus par savu iespējamo nākotnes profesiju. Pētot profesiju daudzveidību, domā par savām nākotnes iecerēm, par savām iespējām pilsētā/novadā.
6.	Lietišķā valoda, tās nozīme ikdienas dzīvē.	Elektroniskās saziņas kultūra. Telefonsaziņas kultūra. Sociālo tīklu izmantošanas kultūra.	Izkopj savu valodas kultūru.

7.-9.klašu grupa

(7.kl.- 4 st., 8.kl.- 4 st., 9.kl.- 4 st.)

Nr.	Stundu temati	Stundu tēmas	Plānotais sasniedzamais rezultāts
1.	Vajadzības, vēlmes un spējas. Pašvērtējums.	Es iepazīstu sevi (spējas, intereses, īpašības, vērtības). Mani nozīmīgākie sasniegumi. Mani plāni šim gadam. Ko es esmu labu izdarījis šogad?	Ir objektīvi izvērtējis, pārzina savus dotumus, spējas un intereses, samēro savas intereses un spējas, personīgās īpašības un vērtības. Novērtē sava gribasspēka, neatlaidības un personīgā ieguldījuma nozīmīgumu dzīves mērķu sasniegšanā. Novērtē savu sasniegumu rezultātus.
2.	Savu interešu, spēju un dotību attīstīšana.	Ārpusstundu nodarbības skolā un ārpus tās. Interesu izglītība un pašattīstība. Brīvprātīgā darba nozīme pirmās darba pieredzes gūšanā.	Saprot, kā skolā, ārpusskolas aktivitātēs un ikdienā var attīstīt savas intereses, spējas un dotības. Apzinās interešu izglītības un brīvprātīgo darba nozīmi savas pašattīstības veicināšanā.
3.	Izglītības vērtība.	Izglītības, profesijas un nodarbinātības saistība darba tirgū. Izglītība kā vērtība savas nākotnes veidošanā. Izglītības sistēma un iespējas pēc 9.klases beigšanas.	Izprot saistību starp izglītību, profesiju un nodarbinātību. Apzinās izglītību kā vērtību, ir motivēts turpināt izglītību. Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas. Zina dažādus avotus, kur meklēt informāciju par izglītības iespējām.
4.	Profesiju daudzveidīgā pasaule.	Manā pilsētā/ novadā/ pagastā pieprasītākās profesijas.	Apzinās karjeras nozīmi cilvēka dzīvē un saprot karjeras plānošanas pamatnosacījumus. Prot savākt, apkopot un analizēt atbilstošu informāciju par profesijām, izzina savas turpmākās izglītības iespējas. Ir apzinājis sev saistošās profesijas. Iesaistās darba izmēģinājumos.

			Ir iegūtas zināšanas par vietējo darba tirgu.
5.	Individuālā karjeras plāna izveide	Mērķis un starpmērķi. Izvēle un alternatīvas. Lēmumu pieņemšanas ceļi.	Ir apgūtas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. Prot pieņemt ar karjeras izvēli saistītus lēmumus. Ir izveidota un regulāri tiek papildināta savu sasniegumu mape (portfolio).

10.-12.klašu grupa

(10.kl.- 4 st., 11.kl.- 4 st., 12.kl.- 4 st.)

Nr.	Stundu temati	Stundu tēmas	Plānotais sasniedzamais rezultāts
1.	Izglītības iespējas Latvijā un Ārzemēs.	Latvijas izglītības sistēma un tālākās izglītības iespējas. Nosacījumi studijām ārzemēs (apmaiņas programmas). Informācijas avoti par iespējām turpināt izglītību. Informācijas avoti par studiju fondiem, stipendijām, kredītiem.	Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas. Izprot būtiskākos nosacījumus studijām ārzemēs. Zina, kur meklēt informāciju par iespējām turpināt izglītību un ar to saistītajiem studiju fondiem, stipendijām, kredītiem u.c. gan Latvijā, gan ārvalstīs.
2.	Mūžizglītība	Kāpēc saka: "Mūžu dzīvo, mūžu mācies"? Darba loma un izglītība kā vērtība manā dzīvē. Formālās un neformālās izglītības iespējas. Pašizglītošanās iespējas vietējā pilsētā/ novadā/ pagastā. Informācijas avoti.	Izprot nepārtraukta izglītošanās procesa un darba lomu un nozīmi savā dzīvē. Apzinās izglītību kā vērtību. Apzinās formālās un neformālās izglītības sniegtās iespējas.
3.	Informācija par darba tirgu un tā attīstības tendencēm. Vietējo ekonomiku ietekmējošās tendences.	Laiks un profesijas. Darba tirgus perspektīvas un lēmuma pieņemšana. Nodarbinātības tendences Latvijā un pasaulē. Alternatīvu lēmumu pieņemšana karjeras izvēlē.	Ir apzināta informācija par darba tirgus perspektīvām, kas ļauj izšķirties par attiecīga lēmuma pieņemšanu karjeras izvēlē. Izprot nodarbinātības tendences mūsu valstī un pasaulē. Ir gatavs pieņemt alternatīvus lēmumus karjeras izvēlē.
4.	Zinātnes un tehnoloģiju attīstība. Profesiju	Ko sagaida darba devējs? Darba meklēšanas process un iespējas.	Ir iepazinis dažādas darbavietas, darba devēju prasības, darba pienākumus. Pārzina darba meklēšanas procesu.

	mainība un dažādība, pienākumi, darba devēju prasības.	Zinātnes un tehnoloģiju attīstības ietekme uz profesiju mainību. Profesionālā ētika un darba likumdošana.	Apzinās profesiju mainību saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju attīstības tendencēm pasaulē. Izprot profesionālās ētikas pamatprincipus un prasības.
5.	Darbs ārzemēs.	Darbs ārpus Latvijas. Iespējas un riski. Informācijas avoti par dažādu valstu darba likumdošanu. Veiksmes stāsti par darbu ārzemēs. Pienākumi un atbildība. Cerības un realitāte. Kāpēc es atgriezos? Pienākumi un atbildība. Cerības un realitāte. Negatīvā pieredze un patriotisms.	Zina par iespējām strādāt ārpus Latvijas un kur griezties pēc palīdzības, ja tas ir nepieciešams. Ir informēts, kur meklēt ziņas par attiecīgās valsts darba likumdošanu.
6.	Karjeras izvēles plānošana. Individuālā karjeras plāna izveide.	Man piemērotāko profesiju saraksts. Izvēlētās profesijas apguves iespējas. Individuālā plāna īstenošanas termiņi. Dažādas izglītības vai darba iespējas pēc skolas beigšanas. Izvēle un alternatīvas.	Ir izvērtēta piemērotība izvēlētajai profesijai. Ir apkopota informācija atbilstoši izvēlētajai profesijai. Ir pilnveidotas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. Izzinātas izglītības vai darba iespējas pēc skolas beigšanas, iegūstot informāciju par interesējošo profesiju/nodarbošanās veidu un izvēloties sev vēlamu.

Karjeras izglītība tiek īstenota, izmantojot dažādas darba organizācijas formas, karjeras izglītības saturu integrējot mācību priekšmetu stundās, klases stundās, individuālajās un grupu nodarbības, ārpusstundu pasākumos, individuālās karjeras konsultācijās, izmantojot dažādus metodiskos paņēmienus:

Aptauja- jautājumu vai jautājumu un atbilžu formā mutvārdos vai rakstveidā veidota informācijas iegūšanas metode. Aptauju izmanto kā heuristisku mācību metodi, lai iegūtu citu mācību metožu īstenošanai nepieciešamo informāciju.

Asociāciju kartes- neliela izmēra daudznozīmīgi attēli, kuri, izraisot asociācijas un “atdzīvinot” atmiņas un izjūtas, palīdz veidot stāstījumu par noteiktām, stāstītājam nozīmīgām tēmām

Apskats (pārskats)- veicot mācību uzdevumu, vāc informāciju (datus), piem., veic aptauju, anketēšanu u.c., un rezultātus apkopo rakstiskā apskatā.

Āra nodarbības- pedagoga organizēta mācību organizācijas forma, kuras laikā izglītojamie ārpus izglītības iestādes veic pedagoga sagatavotos uzdevumus un meklē atbildes uz sagatavotiem jautājumiem. Pārskatu par paveikto āra nodarbībās var sagatavot klasē vai mājās.

Darbu mape (portfolio)- izglītojamā veidota attīstības (t.sk., karjeras attīstības) programma noteiktam laika posmam un kritisks programmas īstenošanas pašnovērtējums. Noteiktā, iepriekš ieplānotā laikā pedagogs kopā ar izglītojamo kopīgi izvērtē sasniegtos rezultātus un programmas īstenošanas laikā radušās problēmas, veicinot pašizpēti, pašanalīzi un pašregulāciju. Darbu mape ir pašizziņas, pašatklāsmes, paraksturošanas un pašanalīzes instruments, kas cilvēkam palīdz apzināties dabas dotos talantus, savas stiprās puses un priekšrocības, novērtēt sevi un palīdz saskatīt karjeras iespējas. Darbu mapi var veidot papīra formātā vai digitāli.

Darbs ar tekstu- pedagogs piedāvā tekstus (rakstveidā, audio un videoierakstos) mācību uzdevuma veikšanai, izglītojamie iepazīstas ar tekstiem un atbilstoši mācību uzdevumam veido jautājumus par tekstu, analizē tekstu, atbild uz tekstā ietvertajiem jautājumiem.

Demonstrēšana- demonstrē vizuālu informāciju (videofilmas, attēlus, tabulas utt.), parasti – papildinot stāstījumu.

Didaktiskā spēle- pieredzes izglītības metode, spēle, kurai ir pedagoga definēts izglītojošs mērķis un noteikta struktūra. Didaktiskās spēles var iedalīt trīs kategorijās: konstruēšanas spēles (spēles ar materiāliem, detaļām, dažādu telpisku objektu un mehānismu konstruēšana), lomu (simulācijas) spēles (reālās dzīves notikumu, darbību un situāciju atveidošana) un spēles ar noteikumiem (spēles, kurās jāievēro noteikti nosacījumi– galda spēles, kāršu spēles, bingo, sporta spēles, muzikālās spēles u.c.).

Diskusija- piedāvā apspriešanai kādu tematu, individuāli vai iepriekš mērķtiecīgi izveidotās grupās iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvēt savu viedokli. Galvenie uzdevumi diskusijā ir: skaidri izteikt savas domas, ieklausīties citos, censties izprast citu viedokli un uzņemties atbildību.

Domu karte- grafiskais organizators– tīklveida zīmējums (“zirnekļis”), kuru veido lapas vidū apla centrā ierakstot tēmu (nozīmīgāko jēdzienu) un to ar atzariem savienojot ar apakštēmām. Atzariem piezīmē zariņus, pie kuriem pieraksta atslēgas vārdus (vai pievieno attēlus), kuri saistās ar apakštēmu. Ja nepieciešams, šīs saites, veidojot loģisku sistēmu, var sazarot tālāk. Domu karte palīdz strukturēt domas gaitu: sākt ar vispārīgo (tēmu), pāriet uz konkrēto (apakštēmu) un tikai tad iedziļināties detaļās.

Ēnošana- karjeras izglītības metode- mācību ekskursijas variants, kurā, īstenojot mācību uzdevumu, mērķtiecīgi individuāli iepazīstas ar noteiktas profesijas pārstāvja darba ikdienu. Mācību metode palīdz izglītojamiem pārbaudīt sevi darba vidē, izzināt savas intereses un dod iespēju labāk iepazīt izvēlēto profesiju. Pēc Ēnu dienas dalās pieredzē ar klases biedriem, dodot iespēju ikvienam vairāk uzzināt par dažādām profesijām.

Grafiskais organizators (grafiskais informācijas organizators)- noteiktā sistēmā sakārtotas informācijas vizuāls attēlojums, izmantojot specifiskus simboliskus apzīmējumus. Grafiskie informācijas organizatori (tabulas, shēmas, diagrammas, domu kartes u.c.) palīdz abstraktas idejas

attēlot konkrētākā veidā, parādīt informācijas vienību (faktu, jēdzienu, koncepciju u.c.) savstarpējās attiecības, sakārtot un organizēt idejas, vieglāk iegaumēt un atcerēties informāciju.

Izaugsmes sarunas– pedagoga mērķtiecīgi organizētas/vadītas pārrunas/sarunas individuāli un/vai kopā ar vecākiem, kuru laikā izglītojamie nonāk pie subjektīvi jauniem atklājumiem par sevi, savu motivāciju, par saviem mērķiem utt.

Intervija- atbilstoši pedagoga dotajam uzdevumam, iztaujā par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus, pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.

Klausīšanās metode- uzmanīgi klausās stāstījumu, individuāli pieraksta mācību uzdevumam atbilstošo informāciju (jautājumus, problēmas, viedokļus), stāstījuma beigās uzdod jautājumus (ja nepieciešams), un noslēgumā, atbilstoši mācību uzdevumam, sniedz atgriezenisko saiti vai ziņojumu.

Kolāža- individuāli, pāros vai grupās veidots kompozicionāli vienots attēls, kurā izglītojamie atklāj savu priekšstatu par kādu dotu tematu, piem., veido kolāžu par savu nākotnes profesiju, dzīvi pēc 10 gadiem utt. Kolāžas veidošanā var izmantot visdažādākos materiālus. Metode ļauj izmantot savas prasmes jaunākajās tehnoloģijās, savā darbā lietojot, piemēram, interneta resursus, digitālās kameras, kolāžas, izmantojot datoru vai viedtālruni, var veidot arī internetā.

Kooperatīvā mācīšanās (grupu darbs)-mācību metode, kuru īstenojot pedagogs izveido grupas tādu uzdevumu vai projekta darbu veikšanai, kuros nepieciešama produktīva grupas dalībnieku sadarbība, t.i., uzdevuma rezultāti atkarīgi no katra grupas dalībnieka ieguldījuma kopējā darbā. Risinot uzdevumu, grupas dalībnieki pilnveido saskarsmes prasmes, mācās sadarboties un viens no otra. Pedagogs organizē mācības un konsultē izglītojamos. Metodi var izmantot gan plaša informācijas klāsta apkopošanai, gan arī radošu uzdevumu izpildei, piem., komiksa veidošanai par noteiktu tēmu.

Krustvārdu mīklas- viens no intelektuāli radošo didaktisko spēļu (projektēšanas spēles, burtu, skaitļu mīklas, anagrammas u.c.) veidiem, kas īpaši lietderīgs jēdzienu izpratnes nostiprināšanā.

Lomu spēles– mācību metode, kurā pedagogs piedāvā mācību situācijas, ko iespējams atveidot lomās, aprakstu (rakstveidā vai mutvārdos). Izglītojamie iejūtas lomās atbilstoši mācību situācijā ietvertajam uzdevumam. Citi veic uzdevumu– vēro, pieraksta, vērtē atbilstoši noteiktiem kritērijiem u.c., lai pēc situācijas izspēlēšanas izteiktu viedokli diskusijā.

Mācību ekskursija- āra nodarbību forma, kas dod iespēju dabiskos apstākļos iepazīt dažādas parādības un procesus; reālu notikumu vai darbības vietu apmeklējums, kas ļauj iegūt jaunu informāciju dabiskā vidē, padziļināt mācību satura izpratni, integrēt dažādos mācību priekšmetos gūtās zināšanas un prasmes un pilnveidot sociālās prasmes. Pirms mācību ekskursijas izglītojamie saņem mācību uzdevumus, kuri individuāli vai grupās jāveic ekskursijas laikā. Pēc ekskursijas sagatavo pārskatu par paveikto un demonstrē to pārējiem, vai iesniedz pedagogam.

Pārrunas- dialogiska mācību metode, kuru īstenojot runātājs ar mērķtiecīgu un loģiski secīgu jautājumu palīdzību palīdz klausītājiem, kuriem ir vai pārrunu laikā būs iespēja iegūt priekšzināšanas, konstruēt jaunas atziņas.

Piramidālā diskusija- mācību metode, kurā notiek pakāpeniska pāreja no individuālā darba uz diskusiju klasē (grupā). Pēc mācību uzdevuma saņemšanas, izglītojamie strādā individuāli, izdarot uzdevumā paredzētās izvēles un pieņemot lēmumus. Pēc tam apvienojas pāros un apspriež individuāli pieņemtos lēmumus, izveidojot kopīgu pāra viedokli par veicamo uzdevumu. Nākamajā posmā, diviem pāriem apvienojoties, diskusija un lēmuma pieņemšana, no visām izvēlēm izveidojot vienu kopēju izvēli, notiek cetratā. Diskusija turpinās aizvien lielākās grupās, kamēr viens kopējs lēmums tiek pieņemts klases kopējā diskusijā. Nobeigumā izvērtē kopējo lēmumu un tā pieņemšanas gaitu.

Praktiskais darbs- izglītojamie atbilstoši mācību uzdevumam veic mācību darbu, lietojot apgūtās zināšanas, prasmes un īstenojot savas radošās ieceres, strādājot individuāli vai grupā.

Prāta vētra- mācību metode, kurā pedagogs uzdod jautājumu vai izvirza problēmu un izglītojamie īsi izsaka iespējamās atbildes, idejas, risinājumus u.c., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekomentējot un nevērtējot citu teikto. Metodi ieteicams izmantot kā ieaicināšanas fāzes sastāvdaļu, lai aktualizētu esošās zināšanas un izpratni, sākot jaunu tēmu.

Projektu metode- mācību metode, kuru īstenojot, izglītojamie individuāli vai darba grupās formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem citus. Pedagoģs palīdz formulēt projekta mērķi, izveido darba grupas un sniedz atbalstu projekta izveidē.

Radošais darbs- pašizpaušmes metode, mācību uzdevuma īstenošana individuālās vai kooperatīvās mācīšanās rezultātā radīta stāsta, esejas, dzejas, aforisma, zīmējuma, attēla u.c. formā.

Sarunas mazās grupās- mācību metode, kurā saskaņā ar pašu pieņemtiem noteikumiem, veic pedagoga dotu uzdevumu, sarunājoties mērķtiecīgi izveidotās grupās, kur katrs izsaka savu viedokli vai vērtējumu un dalās pieredzē, kā arī saņem informāciju no citiem.

Simulācija- situāciju izspēles metode, kurai, salīdzinot ar lomu spēli, raksturīga lielāka nenoteiktība pedagoga piedāvātajā situācijas aprakstā, elastīgums un sarežģītība.

Situāciju analīze- mācību metode, kurā pedagogs piedāvā reālas vai izdomātas situācijas aprakstu (rakstiski vai mutiski), audio vai videoierakstu un uzdod jautājumus par šo situāciju. Izglītojamie pārrunā, analizē, pieraksta, secina un atbilstoši situācijas analīzes mērķim veido kopsavilkumus vai ieteikumus.

Situāciju izspēle- mācību metode, kurā pedagogs piedāvā reālas vai izdomātas problēmsituācijas aprakstu (rakstveidā vai mutvārdos). Izglītojamie meklē situācijas risinājumus, izspēlējot situāciju lomu spēlē (ja situācijas aprakstā skaidri definētas dalībnieku lomas) vai simulācijā (ja lomas situācijā ir nenoteiktas vai neviennozīmīgas). Metodi īstenojot, var veidot un izspēlēt iespējamās situācijas attīstības scenārijus, un saņemt atgriezenisko saiti no citiem. Pedagogs var modelēt izspēlei dzīves pieredzei līdzīgas situācijas.

Spēle- noteiktu darbību kopums vēlamā rezultāta sasniegšanai, kam piemīt sacensības pazīmes un kas ietver ne tikai prasmju un iemaņu mērķtiecīgu, noteikumiem atbilstošu izmantošanu, bet arī nejausības elementus un brīvas interpretācijas, darbības un rīcības iespējas. Spēle veicina izziņas spēju, sadarbības prasmju un radošuma attīstību un veicina spriedzes samazināšanos.

Stāstījums (izklāsts, lekcija)- mācību metode, kuru īstenojot izklāsta kāda temata saturu (piem., idejas, viedokļus, faktus, teorijas vai notikumus), bet klausītāji klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdevumam, uzdod jautājumus.

SVID analīze- ārējo (iespējas un draudi) un iekšējo (priekšrocības un trūkumi) ietekmes faktoru noteikšanas metode. Metode ļauj izvērtēt un prognozēt indivīda, grupas vai organizācijas un apkārtējās vides faktoru mijiedarbību.

Venna diagramma- grafiskais organizators, kuru izmanto kopīgā un atšķirīgā noteikšanai un jēdzienu definēšanai. Venna diagrammu zīmē kā vairākus, parasti divus vai trīs pārkļājošos aplus. Diagramma ļauj uzskatāmi parādīt dažāda rakstura attiecības starp jēdzieniem, grupām, kategoriju kopām u.c. Atspoguļojot informāciju diagrammā, aplu daļās, kuras nepārkļājas, raksta atšķirīgo, daļās, kurās apli pārkļājas – kopīgo. Apkopojot individuāli vai mazajās grupās izveidoto Venna diagrammu saturu, uzklusot argumentētus izglītojamo viedokļus, var veidot lielu diagrammu uz tāfeles un organizēt diskusiju par jēdzienu attiecībām.

Viktorīna- spēles veids, kas liek koncentrēt zināšanas, saskatīt būtisko, lietu un parādību loģisko kārtību un noformulēt to vārdos. Var iesaistīt viktorīnā kā dalībniekus, kā arī var piedāvāt pašiem mācību procesā veidot uzdevumus.

Vizualizēšana- mācību metode, kurā informācijas uztveres atvieglošanai un papildināšanai izmanto vai patstāvīgi izveido simboliskus uzskates līdzekļus (īstenības objektu attēlus ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību), piem., domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u. c. Lietojot vizualizācijas metodes, pilnīgo vizuālo uztveri, apgūst skaidrāku redzējumu uz lietām un pilnveido spēju paskatīties uz problēmām no cita skatupunkta un ieraudzīt problēmu risinājumu skaidrākā perspektīvā.

Zinātniskās pētniecības darbs- mācību metode, kuru īstenojot izglītojamie patstāvīgi vai ar pedagoga palīdzību izvēlas pētāmo problēmu, izvirza pētījuma jautājumus vai hipotēzi, definē pētījuma mērķi un uzdevumus, izvēlas pētniecības metodes, kā arī plāno un veic pētījumu. Pētījuma noslēgumā, pamatojoties uz tā rezultātiem, izdara secinājumus, sagatavo pētījuma atskaiti un iepazīstina ar pētījuma rezultātiem citus izglītojamos.